

УДК 658.6:339.1:331.1

Ващенко Н.В.
*кандидат економічних наук, доцент, докторант
Донецького національного університету економіки та торгівлі
імені Туган-Барановського*

ОБҐРУНТУВАННЯ ПРИНЦИПІВ І МЕТОДІВ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ТОРГОВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ НА ЗАСАДАХ РЕАЛІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПЕРСОНАЛУ

SUBSTANTIATION OF THE PRINCIPLES AND METHODS OF DEVELOPMENT MANAGEMENT AT TRADE ENTERPRISES ON THE BASIS OF THE IMPLEMENTATION OF THE PERSONNEL INNOVATION POTENTIAL

АНОТАЦІЯ

У статті проведено контент-аналіз праць учених-економістів, якими розкривається сутність управління інноваційним розвитком торговельних підприємств, характеризуються принципи та методи відносно процесу управління та розвитку підприємства; запропоновано схематичний підхід до обґрунтування принципів і методів управління розвитком торговельного підприємства на засадах реалізації ІПП; надано характеристику обґрунтованим принципам управління розвитком торговельного підприємства на засадах реалізації ІПП.

Ключові слова: інноваційний потенціал, персонал, розвиток, торговельне підприємство, управління.

АННОТАЦИЯ

В статье проведен контент-анализ трудов ученых-экономистов, которыми раскрывается сущность управления инновационным развитием торговых предприятий, характеризуется принципы и методы относительно процесса управления и развития предприятия; предложен схематический подход к обоснованию принципов и методов управления развитием торгового предприятия на основе реализации ИПП; дана характеристика обоснованным принципам управления развитием торгового предприятия на основе реализации ИПП.

Ключевые слова: инновационный потенциал, персонал, развитие, торговое предприятие, управление.

ANNOTATION

The article performs content analysis of the economists' works, which reveal the essence of the innovation development management at trade enterprises, characterizes principles and methods regarding the process of the enterprise management and development; offers schematic approach to the substantiation of the principles and methods of development management at trade enterprises on the basis of the implementation of the personnel innovation potential, provides characteristics of the well-grounded principles of development management at trade enterprises on the basis of implementation of the personnel innovation potential.

Keywords: innovation potential, personnel, development, trade enterprise, management.

Постановка проблеми. Формування інноваційного потенціалу персоналу (ІПП) для торговельних підприємств можна вважати необхідним заходом не тільки з точки зору вирішення проблем управління персоналом, але й розвитку підприємства у цілому на інноваційній основі. За умови реалізації ІПП можливо забезпечити інтенсивний розвиток торговельних підприємств на інноваційній основі, оскільки саме персонал, який має вмотивованість до впровадження інновацій, може бути розглянутим у якості рушійної сили, головного ресурсу та головного чинника, що забез-

печує інтенсивний безперервний розвиток торговельного підприємства.

З метою забезпечення безперервного розвитку торговельного підприємства процес реалізації сформованого ІПП повинен бути збалансованим як із принципами управління підприємством і персоналом у цілому, так і з принципами та методами управління самим ІПП торговельного підприємства.

У той же час науковою проблемою можна визнати той факт, що серед сучасних учених-економістів не існує чітко визначених принципів і методів управління розвитком торговельних підприємств на засадах реалізації ІПП. При цьому, аналізуючи результати досліджень учених-економістів, які займаються питаннями розвитку торговельних підприємств та управління цим процесом, варто виділити такі наукові проблеми: в окремих дослідженнях сам процес управління розвитком торговельних підприємств на інноваційних засадах чітко не визначає принципи та методи; в окремих дослідженнях не враховується пріоритет інтенсивного (інноваційного) розвитку торговельних підприємств і, відтак, – управління розвитком зводиться до екстенсивних методів; в окремих дослідженнях не визначається необхідність управляти розвитком торговельного підприємства з урахуванням не тільки інноваційного, але й трудового потенціалу, не говорячи про те, що персонал не визнається вирішальним чинником інтенсивного та безперервного розвитку торговельного підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Такий висновок зроблено на основі контент-аналізу наукових праць учених, якими: досліджуються проблеми інноваційного розвитку торговельних підприємств [1; 2; 3; 4]; обґрунтовуються принципи та методи розвитку торговельних підприємств [5; 6; 7] та управління ними [8; 9; 10; 11; 12].

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Отже, можна констатувати, що на цей час ученими-економістами не розроблено чітко визначених наукових підходів та обґрунтування принципів і методів роз-

витку торговельних підприємств на засадах реалізації ІПП.

Формування цілей статті, постановка завдання. Для вирішення цієї теоретичної проблеми у межах цього дослідження необхідно вирішити такі завдання: систематизувати наукові підходи щодо розкриття сутності управління інноваційним розвитком торговельних підприємств; проаналізувати наукові підходи щодо характеристики принципів і методів відносно процесу управління підприємством; розкрити сутність характеристик принципів і методів розвитку підприємства; обґрунтувати принципи та методи управління розвитком торговельного підприємства на засадах реалізації ІПП.

Виклад основного матеріалу дослідження. Вирішуючи наукове завдання щодо розгляду сутності управління інноваційним розвитком торговельних підприємств, проведено контент-аналіз праць [1; 2; 3; 4].

Так, позитивним моментом досліджень В.М. Головатюк можна визнати той факт, що при розгляді інноваційного потенціалу підприємства – як вирішального чинника його розвитку, поруч із іншими складовими виділяється кадрове забезпечення та рівень освіти персоналу [1, с. 104]. Але при цьому за змістом праці вченим не розкриваються ані механізм управління самим інноваційним потенціалом, ані обґрунтовуються принципи та методи забезпечення процесу за змістом дослідження [1].

При тому у дослідженнях М.С. Зацук обґрунтовуються концептуальні підходи до управління інноваційним розвитком торговельного підприємства та надається методика виміру інноваційного потенціалу [2, с. 5-6, 115-120], реалізація якого, як справедливо зазначає вчений, сприятиме інноваційному розвитку підприємства, у дослідженні також відсутні відповідні концептуальні принципи та не виділяється пріоритет управління персоналом у процесі управління інноваційним потенціалом із визначенням відповідних управлінських методів.

Інноваційний розвиток торговельних підприємств став об'єктом наукових досліджень і В.В. Іжевського, яким на особливу увагу приділено управлінню інноваційними процесами [3, с. 26-27] та механізму зміцнення інноваційного потенціалу [там саме, с. 26-27]. Однак при тому цим ученим приділено належну увагу процесу управління персоналом – як складової загального управління інноваційним процесом на підприємстві та виділено місце персоналу в зміцненні інноваційного потенціалу, за змістом праці [3] не сформульовано ані принципи та методи розвитку, ані принципи та методи управління інноваційним процесом, ані принципи та методи зміцнення інноваційного потенціалу.

Викликають спірні питання і результати дослідження К.Б. Харук, який процес управління інноваційним розвитком торговельного

підприємства пов'язує з необхідністю формувати інноваційний потенціал, від якого залежать результати господарської діяльності підприємства [4], із чим важко не погодитися. Однак і цим ученим не приділено уваги ані принципам, ані методам управління як інноваційним розвитком, так й інноваційним потенціалом при тому, що не визначено і місце персоналу у цих управлінських процесах. Отже, підсумовуючи результати проведеного контент-аналізу за змістом праць [1; 2; 3; 4], можна виділити загальну для всіх них наукову проблему: у дослідженнях не обґрунтовано принципи та методи управління інноваційним розвитком та інноваційним потенціалом при тому, що чітко не визначено провідну роль персоналу – як головної рушійної сили, що й повинна забезпечити інноваційний розвиток за умови наявності сформованого інноваційного потенціалу.

Не менш суттєвою науковою проблемою, що актуалізує необхідність обґрунтування принципів і методів управління розвитком торговельних підприємств на засадах ІПП, є не врахування пріоритету їх інтенсивного (інноваційного) розвитку, що підтверджено змістом праць [5; 6; 7]. Так, проведений контент-аналіз результатів досліджень В.С. Марцина [5], О.В. Григораш [6] та М.О. Яременко [7] дозволяє констатувати наступне: при визначенні загальних принципів управління торговельним підприємством, не враховується ані орієнтир на інноваційність та інноваційний потенціал, ані орієнтир на необхідність вдосконалити процес управління персоналом [5, с. 20-23]; у самому процесі управління економічним та загальним потенціалом торговельних підприємств не враховано інноваційну складову при тому, що визначаються принципи та методи управління [6, с. 19-54; 7, с. 28-29, 39].

Отже, підсумовуючи результати проведеного контент-аналізу за змістом праць [5; 6; 7], можна дійти висновку, що визначення принципів та методів управління розвитком торговельних підприємств на засадах ІПП є необхідним шляхом вдосконалення наукових підходів, у яких досліджуються процеси управління потенціалами підприємства.

Встановлені наукові проблеми зумовлюють необхідність більш докладного розкриття загальнонаукових принципів та методів відносно двох процесів на підприємствах – «управління» та «розвитку».

Проведений контент-аналіз праць [8; 9; 10; 11; 12] дозволяє дійти висновку, що серед учених не має спільно визнаної думки ані про принципи, ані про методи управління підприємствами. При цьому, виділяючи принципи управління, не всі звертають увагу на методи, що сприятимуть цьому процесу. Ще більшою науковою проблемою можна визнати нерозвиненість аспектів щодо визначення та характеристики принципів та методів розвитку підприємств.

Так, у таблиці 1 згруповано думки окремих учених щодо виділення принципів та методів управління підприємством.

На основі аналізу даних таблиці 1 можна дійти таких висновків: при тому, що серед учених існують певні відзнаки при виділенні принципів управління, навіть при їх об'єднанні за

ознакою різних назв, але однотипних характеристик, усі, окрім М.С. Молодожені [11], визначають однакові методи управління підприємством, які, при цьому, можна використати відносно процесу управління персоналом та його ІПП на торговельних підприємствах; при тому, що між ученими існують відзнаки

Таблиця 1

Групування характеристик принципів і методів відносно процесу управління підприємством

Назва принципу (методу)	Характеристика принципу (методу)	Джерело, в якому визначено принцип (метод)*				
		[9]	[8]	[10]	[11]	[12]
<i>Принципи</i>						
Науковості (наукової обґрунтованості управління)	Об'єктивний характер діяльності з використанням новітніх методів і засобів; засоби та методи управління повинні бути науково обґрунтованими та перевіреними практикою	+		+	+	
Економічності	Основні витрати на управління – оплата праці менеджерів	+				
Економічності управлінської діяльності (ефективності управління)	Діяльність повинна забезпечити високу прибутковість на основі співвідношення витрат і результатів; передбачає ефективне та раціональне використання ресурсів у процесі господарської діяльності	+		+		
Комплексності	Діяльність повинна враховувати всі чинники	+				
Системності (цільової сумісності та зосередженості; цілісності)	Врахування впливу всіх чинників один на одного та на результат самої управлінської діяльності; полягає у створенні цілеспрямованої системи управління, орієнтованої на досягнення загального завдання – задоволення потреб споживача у необхідних товарах	+		+	+	
Пластичності	Гнучкість та легка адаптованість діяльності до зовнішніх змін	+				
Самокоригування	Система управління повинна сама власну недосконалість та виробляти механізми вдосконалення	+				
Оперативності	Швидкість реакції на зміну ситуації	+				
Здорового глузду	-	+				
Розподіл функцій управління (єдність керівництва та ієрархія управління)	Чіткого розподілу праці; заснований на методах і правилах суспільного розподілу праці, за яким за кожним підрозділом і працівником закріплюються певні функції та частина управлінської роботи; дотримання взаємовідносин із співробітниками згідно ієрархічного ланцюга		+	+	+	
Контролю та перевірки виконання рішень, що прийнято	Додержання дисципліни та порядку; передбачає розробку конкретних заходів щодо виявлення недоліків, які заважають виконанню завдань		+	+	+	
Влади та відповідальності	Повноваження та відповідальність		+		+	
Винагороди (ініціативи)	Використання мотивації високопродуктивної праці; заохочення ініціативи		+		+	
Сумісності особистих, колективних і державних інтересів	Забезпечення рівної справедливості для всіх; визначається суспільним характером господарської діяльності		+	+	+	
Стабільності персоналу (корпоративний дух)	Впевненість у постійності та стабільності роботи		+		+	
Безперервності та надійності	Створення умов виробництва, при яких досягається стабільність та безперервність заданого ритму господарського (виробничого) процесу			+		
Планомірності, пропорційності та динамізму	Націлює систему управління на вирішення не тільки тактичних, але й довгострокових завдань за допомогою планування			+		
Підпорядкованості	Підпорядкованість загальній стратегії управління підприємством				+	
Вимірності	Оцінка результативності здійснюється запровадженням кількісних і якісних методів аналізу				+	

Продовження таблиці 1

Методи						
Організаційно-адміністративні (адміністративно-правові)	Засновані на прямих директивних вказівках; передбачають юридичний (правовий) і адміністративний вплив на відносини людей в процесі виробництва, оскільки ці відносини регулюються певними правовими нормами: законодавчими актами; положеннями; інструкціями; наказами і розпорядженнями	+	+	+		+
Соціально-психологічні	Застосовуються з метою підвищення соціальної активності персоналу; реалізують мотиви соціальної поведінки людини, та передбачають вивчення соціальних запитів та інтересів членів колективу, середовища виробництва, громадської думки	+	+	+		+
Економічні	Ґрунтуються на використанні економічних стимулів; це прийоми і способи управління, які мають в своїй основі використання економічних законів, економічних інтересів і показників; ці методи включають: стимулювання; податки; матеріальну відповідальність; ціноутворення; державне регулювання	+	+	+		+

* – посилання на автора за джерелом: [9] – фахівці міжнародної компанії «UP Trading»; [8] – Бойчик І.М.; [10] – Яркіна Т.В.; [11] – Молодоженя М.С.; [12] – Ціпуринда В.С.

у виділенні принципів управління підприємством, а окремими з них (В. Ціпуринда [12]) принципи навіть не розглядаються в управлінських процесах, їх можна умовно поділити на такі, що концентруються на вирішенні проблем у самому управлінському процесі фахівці міжнародної компанії «UP Trading» [9], такі, які переважно стосуються управління персоналом І.М. Бойчик [8], такі, що у комплексі охоплюють обидва управлінські процеси Т.В. Яркіна [10] та М.С. Молодожені [11].

Очевидним є той факт, що можливо використати однакові для всіх процесів методи (економічні, адміністративні та соціально-психологічні) для управління розвитком торговельних підприємств на засадах реалізації ІПП, оскільки в основі їх застосування закладено можливість впливу на мотиви персоналу щодо підвищення його інноваційної активності з метою поліпшення господарської діяльності торговельних підприємств на основі забезпечення інтенсивного (інноваційного) розвитку.

Але для вирішення цього наукового завдання також потребується більш докладний розгляд принципів і методів розвитку підприємств.

Так, наприклад, вчений-економіст В.М. Цлаф пов'язує принципи розвитку підприємства з його стратегічним розвитком і необхідністю досягнення цілей, які стоять перед підприємством, і які ставить перед собою окремий працівник, між якими має бути досягнута збалансованість [13]. На цих основах цей учений помилково, з нашої точки зору, ототожнює принципи з правилами, які повинні бути дотриманими керівниками підприємств при реалізації стратегії розвитку підприємства, а саме: такі, що використовуються при оцінці результатів діяльності підприємства – якісними, що здійснюються на засадах орієнтирів, і кількісними, що здійснюються на основі завдань; такі, за якими складаються відносини підприємства з його зовнішнім середовищем, що й визначає

перелік продуктів і послуг, на яких підприємство має бути сконцентровано для досягнення конкурентних переваг; такі, за якими встановлюються відносини та процедури всередині підприємства [там само]. При цьому, на жаль, цим вченим не визначаються методи, що сприятимуть виконанню цих правил (принципів – Авт.). Замість цього вченим характеризуються принципи прийняття рішень при управлінні стратегічним розвитком підприємства за ознакою його пристосування до різних процесів, які йлюють на розвиток, а саме – принципи відносно розмірів і структури ринку, принципи відбору чинників задоволення попиту, принципи відбору ступеню активності маркетингу відносно споживача, принципи реагування на зміни ринкової кон'юнктури, принципи вибору типу реакції на зміни ринкової кон'юнктури, принципи модифікації товару при змінах ринкової кон'юнктури, принципи формування та збереження індивідуальності підприємства [там само].

По-іншому ставиться до обґрунтування принципів розвитку торговельного підприємства В.С. Ціпуринда [12, с. 38-43], яка визначає їх, виходячи з трансформації дарвінівських принципів еволюції з наступними поділом і характеристикою: спадковість, за яким у процесі необхідно враховувати існуючі знання та досвід управління, що породжують типові дії економічних суб'єктів; змінність, відповідно якого враховується здатність системи (підприємства) змінюватися з часом, проходячи через певні стадії циклічного розвитку за етапами життєвого циклу, переходячи в новий стан; відбір, у якому враховано нерівноправність елементів системи і наявність у них несинфазності життєвих циклів, завдяки чому відбувається перерозподіл ресурсів і ринків на користь найбільш конкурентоспроможних суб'єктів і систем; системно-інноваційний принцип, за яким суб'єкт управління та навколишнє економічне серед-

овище складають єдине ціле, де суб'єкт розглядається як елемент системи, що взаємодіє з ним у ході процесів, які змінюють систему за кожною з фаз її циклічного розвитку; принцип невизначеності, за яким припускається протиріччя співвідношення випадкового та еволюційно-визначеного, для усунення якого враховується вірогідна траєкторія еволюції системи при збереженні основних принципів її еволюційної поведінки з метою досягнення абсолютно точного збігу спланованого і реального стану процесу у заданий момент часу [12, с. 38-45].

Очевидно, що принципи розвитку підприємства, які обґрунтовані В.М. Цлаф [13], вступають у протиріччя з самою природою розвитку підприємств із урахуванням вирішальної ролі інноваційно-налаштованого персоналу. У той же час окремі наукові підходи щодо виділення принципів розвитку підприємства, що запропоновані В.С. Ціпуриною [12, с. 38-43], можуть бути врахованими при обґрунтуванні принципів управління розвитком торговельних підприємств на засадах реалізації ІПП. Так, виходячи з хвилеподібності розвитку підприємства та

можливих варіантів еволюції його життєвого циклу за ознакою безперервного розвитку, відносно самого процесу розвитку торговельного підприємства на засадах реалізації ІПП можна адаптувати такі принципи цього вченого, як змінність, відбір та системно-інноваційний, в яких ураховано етапність процесу розвитку підприємства за стадіями його життєвого циклу.

Таким чином, при обґрунтуванні цих принципів і методів слід дотримуватися наступного положення: вони не повинні вступати у протиріччя з принципами управління процесами на рівні підприємства, відносно персоналу та його інноваційного потенціалу, а доповнювати їх на основі використання однотипних для всіх процесів методів, із урахуванням стадії розвитку торговельного підприємства. Відтак, об'єктом дослідження можна визнати як управлінський процес, так і процес розвитку.

Виходячи з вищевикладеного, схематично підхід до обґрунтування принципів і методів управління розвитком торговельного підприємства на засадах реалізації ІПП наведено на рисунку 1, згідно з яким можна констатувати, що:

– по-перше, головною метою обґрунтування принципів і методів управління розвитком торговельного підприємства на засадах реалізації ІПП є формування науково-практичного базису щодо вирішення проблем інтенсивного (інноваційного) розвитку торговельного підприємства, виходячи з відібраних домінант для кожного з них за блоками «А» (Інноваційна активність персоналу), «Б» (Інноваційний розвиток торговельного підприємства) і «С» (Загальний розвиток торговельного підприємства);

– по-друге, для досягнення визначеної головної мети використовуються спільні для всіх процесів методи управління розвитком торговельного підприємства на засадах реалізації ІПП (адміністративні, економічні, соціально-психологічні), що зорієнтовані на вдосконалення процесів управління і розвитку (ІПП, персоналом і підприємством);

– по-третє, першочерговими методами впливу на процеси є методи за блоком «А», які безпосередньо впливають на ІПП;

– по-четверте, обґрунтування принципів управління розвитком торговельного підприємства на засадах реалізації ІПП базується на збалансуванні з принципами управління (базовими та забезпечення процесу)

Рис. 1. Науковий підхід щодо обґрунтування принципів і методів управління розвитком торговельного підприємства на засадах реалізації ІПП

та розвитку (за В.С. Ципуриною та виходячи з природи розвитку).

Відтак, можна надати наступну характеристику принципів управління розвитком торговельного підприємства на засадах реалізації ІПП (табл. 2).

У наведеній характеристиці принципів управління розвитком торговельного підприємства на засадах реалізації ІПП базовим визнано принцип безперервності, в якому передбачено використання всіх інших принципів задля забезпечення безперервного розвитку на інтенсивній (інноваційній) основі.

При цьому реалізації кожного принципу на практиці передують використання суб'єктом управління адміністративних, економічних і соціально-психологічних методів, виходячи зі встановлених доміант для окремого торговельного підприємства, що передбачають вирішення конкретних практичних проблем.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, на основі проведених досліджень з метою обґрунтування принципів і методів розвитку торговельних підприємств на засадах реалізації ІПП можна дійти висновків, що існуючі наукові підходи не мають науково-обґрунтованих принципів і методів розвитку торговельних підприємств на засадах реалізації ІПП; для управління розвитком торговельних підприємств на засадах реалізації ІПП використовуються спільні з іншими управлінськими процесами методи – економічні, адміністративні та соціально-психологічні; принципи та методи не вступають у протиріччя з принципами управління процесами на рівні підприємства, а доповнюють їх на основі використання однотипних для всіх

процесів методів, із урахуванням стадії розвитку торговельного підприємства; головною метою обґрунтування цих принципів і методів є формування науково-практичного базису щодо вирішення проблем інтенсивного (інноваційного) розвитку торговельного підприємства; всі ці принципи поділяються на такі, як змінності, відбору, системно-інноваційності, хвилеподібності, етапності, інтенсивності та безперервності, де останній визнано базисним.

При цьому варто зазначити, що принципи та методи управління розвитком торговельних підприємств на засадах реалізації ІПП є базисом для прийняття суб'єктами управління стратегічних рішень та вирішення стратегічних завдань, які дозволять у майбутньому забезпечити безперервний розвиток підприємств. Таким чином, перспективним напрямом подальших досліджень є розробка положень щодо відбору стратегічних альтернатив подальшого безперервного розвитку торговельного підприємства на основі обґрунтованих принципів і методів управління розвитком торговельних підприємств на засадах реалізації ІПП.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Головатюк В.М. Вимірювання інноваційного потенціалу в контексті формування стратегії розвитку підприємства / В.М. Головатюк, В.П. Соловійов // Механізм регулювання економіки. – 2009. – № 1. – С. 102-111.
2. Защук М.С. Управління інноваційним розвитком торговельного підприємства: дис. ... канд. екон. наук за спец. 08.00.04 – Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності) Марина Сергіївна Защук. – Донецьк: Донецький національний університет економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського, 2012. – 162 с.

Таблиця 2

Характеристика принципів управління розвитком торговельного підприємства на засадах реалізації ІПП

Принцип	Характеристика принципу
Змінності	Передбачає управління системою підприємство через підсистему управління персоналом із метою адаптування персоналу до змін, які протікають на підприємстві на кожній стадії життєвого циклу при переході на більш високу за умови забезпечення інтенсивного розвитку на основі реалізації ІПП
Відбору	Передбачає управління підсистемою персоналу на основі перерозподілу ресурсів для розвитку його інноваційного потенціалу задля забезпечення інтенсивного розвитку підприємства на інноваційній основі – з одного боку, та відбору кадрів із найвищим ступенем інноваційного потенціалу для вирішення цього завдання на підприємстві та ринку праці (за межами підприємства)
Системно-інноваційності	Передбачає пристосування суб'єкту управління підприємством до змін у зовнішньому середовищі, пов'язаних із зміною кон'юнктури ринку, вимогами споживачів до ціни та якості товару з метою задоволення їх потреб у максимальному обсязі, що потребує активізації інноваційної активності на підприємстві шляхом розвитку ІПП
Хвилеобразності	Передбачає управління вмотивованістю персоналу підприємства до підвищення свого інноваційного потенціалу на кожній стадії ЖЦ підприємства з метою переходу на більш високу та уникнення стадій старіння та відродження
Етапності	Передбачає планомірне підвищення інноваційного потенціалу персоналу на кожному з етапів розвитку підприємства з метою переходу на більш високу стадію ЖЦ
Інтенсивності	Передбачає управління інтенсивністю праці персоналу на основі розвитку його вмотивованості до інноваційного розвитку підприємства
Безперервності (базовий принцип)	Передбачає забезпечення безперервності розвитку підприємства на засадах розвитку ІПП шляхом гармонічного поєднання всіх методів управління ІПП і визначених принципів розвитку підприємства на засадах реалізації ІПП

3. Іжевський В.В. Інноваційний розвиток роздрібної торгівлі та ресторанного господарства: дис. ... канд. екон. наук за спец. 08.00.04 – Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності) / Володимир Віталійович Іжевський. – Львів: Львівська комерційна академія, 2011. – 189 с.
4. Харук К.Б. Моделювання інноваційного розвитку торговельного підприємства / К.Б. Харук [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/23_NTP_2010/Economics/70270.doc.htm.
5. Марцин В.С. Экономика торговли: учебник. – К.: Знання, 2006. – 402 с.
6. Григораш О.В. Управління економічним потенціалом торговельних підприємств / Оксана Володимирівна Григораш: дис. ...канд. екон. наук за спец. 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). – Донецьк: Донецький національний університет економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського, 2013. – 133 с.
7. Яременко М.О. Управління потенціалом торговельних підприємств / Марина Олександрівна Яременко: дис. ...канд. екон. наук за спец. 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). – Донецьк: Донецький національний університет економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського, 2013. – 143 с.
8. Бойчик І.М. Економіка підприємства: навч. посіб. / І.М. Бойчик.– Вид. 2-ге, доп. і перероб. – К.: Атіка, 2007. – 528 с.
9. Управление предприятием [менеджмент] / компания UP TRADING [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.uptrading.ru>.
10. Яркіна Т.В. Основы экономики предприятия: учеб. пособ. / Тамара Вачильевна Яркіна. – М.: Российский гуманитарный интернет-университет (РГИУ), 2005. – 85 с.
11. Молодоженя М.С. Управління результативністю інноваційної діяльності підприємств торгівлі: дис. ... канд. екон. наук за спец. 08.00.04 – Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності) / Марина Сергіївна Молодоженя. – Київський національний торговельно-економічний університет, 2012. – 166 с.
12. Ціпуринда В.С. Система управління підприємствами торгівлі на засадах інноваційного підходу / Володимир Степанович Ціпуринда: дис... канд. екон. наук, спец. 08.00.04 – Економіка та управління підприємствами. – Київський національний торговельно-економічний університет, 2009. – 202 с.
13. Цлаф В.М. Реформирование промышленного предприятия: метод. пособие / В.М. Цлаф [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.cfin.ru/management/tslaf/05.shtml>.